

2. *Иванкина Л.И.* Знание как ресурс социокультурных трансформаций института образования в современном мире / Л. И. Иванкина, С. Н. Степанова // *Философия образования*. — 2011. — № 1 (34). — С. 31—39.

3. *Калиновская Т.Г.* Треугольник знаний как фактор инновационного развития [Электронный ресурс] / Т. Г. Калиновская, С. А. Косолапова, А. В. Прошкин. — Режим доступа : http://www.rae.ru/snt/?section=content&op=show_article&article_id=6359.

4. *Клепко С.* Інтеграція і поліморфізм знання у вищій освіті / С. Клепко. — *Філософія освіти*. — 2005. — № 2 (2). — С. 20—34.

5. *Куценко В.І.* Співпраця освіти та науки у розбудові інноваційної економіки / В. І.Куценко // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. — № 2. — 2010. — С. 100—107. — С. 102.

6. *Ле Гофф Ж.* Рождение Европы. — СПб.: Александрия, 2008. — 398 с.

7. *Нічуговська Л. І., Фомкіна О. Г.* Економіка освіти в контексті глобалізації / Нічуговська Л.І // *Постметодика*. — №72. — 2007. — С. 15—19.

8. *Тлостанова М. В.* Судьба университета в эпоху глобализации / М. В. Тлостанова // *Знание. Понимание. Умение*. — 2005. — № 3. — С. 180—185.

9. *Шнедельбах Г.* Университет Гумбольдта [Электронный ресурс] / Г. Шнедельбах. — Режим доступа: <http://www.ruthenia.ru/logos/number/35/04.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2012 р.

УДК 330.342.146

Новіков В.М.,

д-р екон. наук, проф., зав. відділом
ІДСД ім. М.В. Птухи НАН України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ Й АЛЬТЕРНАТИВНІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Розглянуто проблеми ресурсного забезпечення розвитку соціальної інфраструктури. Визначена роль таких альтернативних інституціональних форм, як соціальний діалог, державно-приватне партнерство в інвестиційній підтримці соціально важливих галузей.

Рассмотрены проблемы ресурсного обеспечения развития социальной инфраструктуры. Определена роль таких альтернативных институциональных форм, как социальный диалог, государственно-частное партнерство в инвестиционной поддержке социально важных отраслей.

Are examined the problems of the resource guarantee of development of social infrastructure. Defined the role of alternative institutional forms, such as social dialogue, public-private partnership in the investment support of socially important sectors.

Ключові слова. Соціальна інфраструктура, багатоканальне фінансування, соціальний діалог, державно-приватне партнерство.

Ключевые слова. Социальная инфраструктура, многоканальное финансирование, социальный диалог, государственно-частное партнерство.

Keywords. Social infrastructure, multi-channel funding, social dialogue, public-private partnership.

Вступ. Соціальна інфраструктура безпосередньо пов'язана з процесом модернізації економіки та її ефективним функціонуванням в умовах глобалізованого ринку. Потенційні можливості стратегічного курсу на модернізацію і залучення до неї галузей соціальної інфраструктури ще далеко не вичерпані. Колишні методи, за допомогою яких відбувався розвиток соціальної інфраструктури, зараз недостатні. Маються на увазі джерела бюджетного фінансування соціально важливих галузей.

Результати дослідження. Сучасна модернізація потребує інституціонального і технологічного оновлення. Якщо макроекономічна стабілізація як головна умова модернізації безпосередньо не пов'язана з організаційними заходами по удоско-

наленню управління галузями соціальної інфраструктури, то технологічна модернізація пов'язана зі значними інвестиціями в її галузі.

Технологічний розвиток означає ліквідацію відставання у рівні матеріально-технічної бази, що передбачає оновлення технологій, обладнання організаційних структур і потребує значних інвестицій.

Оцінка мінімального рівня бюджетної забезпеченості соціальної інфраструктури становить більше 50 % від існуючих обсягів її фінансування. Вона враховує, крім захищених статей (заробітної плати з нарахуваннями та деякі інші), витрати на господарчі потреби та інвестиції, в тому числі на реновацію основних фондів, а також кошти, які необхідні на реформування галузей соціальної інфраструктури. Результати розрахунків нового підвищеного тренду витрат наведені у наступному графіку. При цьому використані дані Мінфіну України та рекомендації Світового банку.

Графічні дані (рис. 1) показують, що витрати на розвиток інфраструктурних галузей мають дорівнювати 19—20 % ВВП замість 11—12 %.

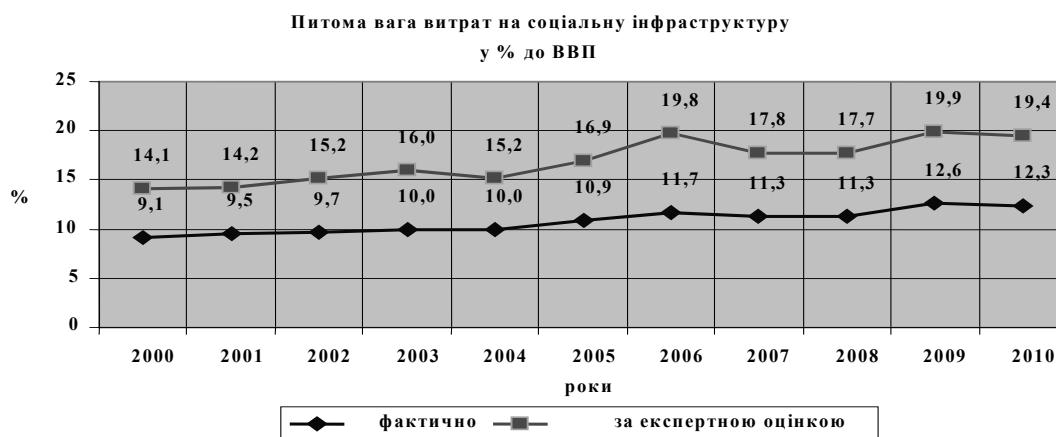

Рис. 1. Частка витрат на соціальну інфраструктуру у ВВП

Ретроспективний аналіз витрат бюджету на розвиток соціальної інфраструктури не дає підстав сподіватися, що у перспективі державна фінансова підтримка соціальних галузей поліпшиться. У цих умовах соціальна відповідальність бізнесу стає все більш затребуваною як система інвестиційних джерел розвитку соціальної інфраструктури і забезпечення доступності населення до соціально важливих послуг. Тому поведінка сучасного бізнесу має переборювати існуючу серед його представників односторонню орієнтацію на досягнення прибутку. Йдеться і про те, що частина надприбутків, яку підприємці отримують внаслідок сприятливої кон'юнктури, має використовуватися на соціальні цілі. Сучасна міжнародна практика керується етичним і морально-правовим підходом до економічної діяльності. Такі авторитетні установи, як Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація праці, Організація економічного співробітництва і розвитку, все більшу увагу зосереджують на інвестуванні банків і корпорацій у розвиток соціальної інфраструктури: медицину, освіту, дозвілля, екологію, безпеку праці.

Механізми взаємодії підприємств із суспільним навколишнім середовищем багатогранні як за мотивацією, так і за розповсюдженістю. Для розвитку й активізації корпоративної благодійності уряди різних країн вдаються до заходів державного регулювання поведінки соціально відповідального бізнесу. У світі склалися дві моделі регулювання, які висувують перед бізнесом обов'язкові вимоги. У Європі до підприємств і банків застосовується державна примусова форма тиску, за якою зобов'язують останні дотримуватися встановлених правових норм соціальної відповідальності.

У Великій Британії, Голландії, Німеччині, Швеції державою встановлені правила соціальної звітності підприємств, які визначають її зміст і періодичність. На європейському просторі діють два варіанти регулювання соціальної поведінки: обов'язковий і рекомендований. Проте в кожному з них використовуються правові норми, які підприємства зобов'язані виконувати.

У США на відміну від європейського підходу діють більш ліберальні («відкриті», за термінологією багатьох учених) підходи до регулювання корпоративної соціальної діяльності. Між тим, як і в Європі, уряд США визначає мінімальні соціальні стандарти для бізнесу.

З метою мотивації соціально орієнтованої політики прийнято ряд документів: кодекси корпоративного управління, природоохоронні закони на федеральному і місцевому рівнях. Одним із фундаментальних є Закон (Акт) комунального інвестування, який зобов'язує компанії й банківські установи здійснювати інвестиційну активність на території їх комерційної діяльності.

В Україні несприятлива ситуація з інвестуванням у соціальну інфраструктуру, виключати роздрібну торгівлю, яка зорієнтована на швидкий обіг капіталу, поставила перед економічною наукою складні методологічні та прикладні завдання. Необхідність розвитку механізму багатоканального фінансування являє собою один із напрямів досліджень, де перетинається багато проблем: соціального діалогу, державно-приватного партнерства, інституціонального удосконалення функціонування соціальної інфраструктури та питання, пов'язані з бюджетуванням.

Соціальний діалог, у межах якого відбувається переговорний процес із різних соціально-економічних питань, є тією інституціональною структурою, де можливо визначити фінансову кон'юнктуру, що корелює з поточним рівнем ділової активності в інтересах розвитку соціальної інфраструктури. Проте недосконалість соціального діалогу як організаційної форми проведення переговорів і узгодження інтересів інвесторів і державних органів не забезпечує об'єднання їх функцій по залученню фінансових ресурсів у розвиток соціальної інфраструктури. Причина цього полягає в неоднаковому рівні розвитку соціального діалогу. На регіональному рівні соціального діалогу не повною мірою представлено роботодавців, працюючих на місцевих територіях. Це стосується, наприклад, малого підприємництва.

Наприклад, дія Закону України «Про організацію роботодавців» не поширюється на громадські об'єднання підприємців і роботодавців різного статусу, що створені й функціонують відповідно до інших законів України. Законом не визначено порядок участі галузевих і регіональних об'єднань роботодавців у роботі вищих аналогічних організацій.

Неврегульованість соціально-трудова відносин між сторонами переговорного процесу, а також між роботодавцями у сфері малого бізнесу свідчить про обмежені можливості впливу механізму соціального діалогу на розвиток соціальної інфраструктури.

Масштаби багатоканального фінансування значною мірою залежать від поширеності соціального діалогу на територіальному рівні. Інтереси закладів соціальної інфраструктури, особливо ті, які функціонують на основі бюджетного механізму фінансування, найбільшою мірою співпадають з інтересами місцевих органів влади. Реальна ефективність соціального діалогу знаходить прояв у тому, що на регіональному рівні можливо максимально врахувати специфіку інвестиційних проблем галузей соціальної інфраструктури і поєднати галузеві інтереси з соціально-економічною ситуацією в регіонах. Проте недостатньо використовується потенціал соціального діалогу щодо формування місцевих бюджетів, об'єднання на договірних засадах об'єктів комунальної власності, спільного фінансування.

Очевидно, що існуючій в Україні рівнопаритетній моделі тристороннього соціального діалогу необхідно надати вектор регіонально-галузевої спрямованості. Через механізм розповсюдження галузевих стандартів на місцевий рівень, закріплених регіонально-галузевими угодами, суб'єктами яких є всі сторони соціального діалогу (роботодавці, місцеві органи влади, установи соціальної інфраструктури), сприятиме соціально-економічній обґрунтованості багатоканального фінансування і розвитку публічно-державного партнерства.

Проблеми реалізації інфраструктурних проектів через механізм приватно-державного партнерства полягають у наступному: розриві в часі між реалізацією проекту та можливістю бюджету профінансувати його реалізацію; невідображенні конкретного інвестиційного проекту, відсутні прозорі механізми відстеження його реалізації; відсутності механізмів забезпечення продовження реалізації розпочатих проектів у наступні роки.

Для поліпшення інвестиційного клімату розвитку мережі об'єктів соціальної інфраструктури передбачається удосконалений організаційний механізм прийняття і реалізації проектів державно-приватного партнерства (рис. 2).

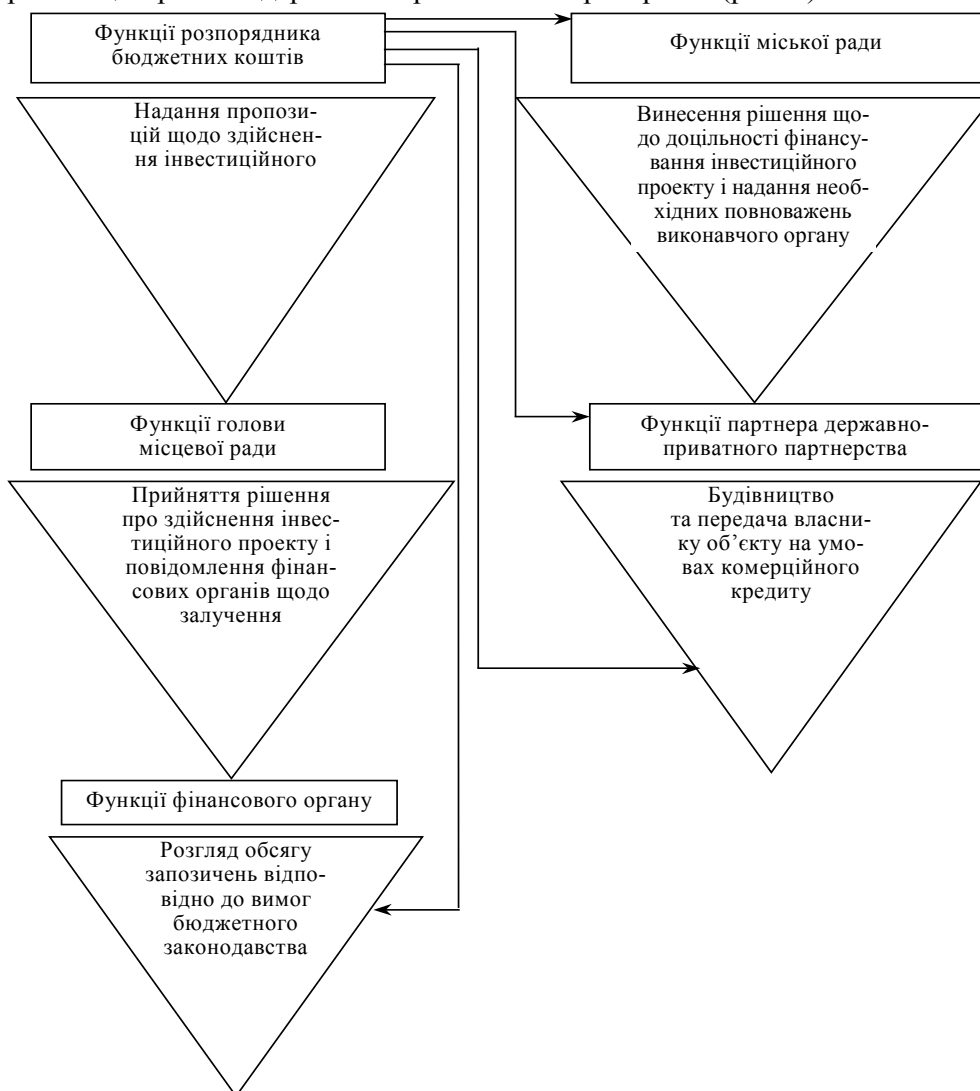

Рис. 2. Організаційний механізм реалізації державно-приватного партнерства

Висновки. Для розвитку державно-приватного партнерства необхідно:

по-перше, законодавчо визначити статус зобов'язань органів самоврядування, які мають виникати в рамках договорів про державно-приватне партнерство, і відповідно низький рівень зацікавленості та захисту приватного партнера;

по-друге, запровадити практику прийняття умовних зобов'язань органами самоврядування, тобто зобов'язань, які стають дійсними при настанні певної умови, наприклад, передачі у власність готового об'єкту;

по-третє, забезпечити гарантії стосовно повернення коштів у майбутні бюджетні періоди за переданий об'єкт;

по-четверте, впровадити механізми спрямування коштів, які зекономлені від впровадження проекту, для розрахунків з інвесторами;

по-п'яте, забезпечити у позасудовому порядку стягнення заборгованості органів самоврядування за рахунок коштів бюджету розвитку;

по-шосте, уніфікувати норми, в результаті яких виникають конфлікти та можливість двоякого розуміння окремих юридичних положень.

У зв'язку із проблемами, які виникають у діючому законодавстві, необхідно внести пропозиції до Бюджетного кодексу з метою створення законодавчих підвалин для забезпечення ефективності та прозорості функціонування механізмів публічно-приватного партнерства.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2012 р.

УДК 005.95

Гришнова О.А.,
д-р екон. наук, професор,
Надточій К.М.,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЗРОБКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ У ФОРМАТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Досліджено питання визначення ролі соціальних інвестицій у загальній інвестиційній політиці вітчизняних підприємств, формування інвестиційної політики й оцінки інвестиційної діяльності компанії у форматі соціальної відповідальності, визначено пріоритетні напрями активізації соціального інвестування в Україні.

Исследованы вопросы определения роли социальных инвестиций в общей инвестиционной политике отечественных предприятий, формирования инвестиционной политики и оценки инвестиционной деятельности компаний в формате социальной ответственности, определены приоритетные направления активизации социального инвестирования в Украине.

The question of determining the role of social investments in local company's overall investment policy are studied, also questions of forming investment policy and evaluation of company's investment activity in sense of corporate social responsibility are studied, priority directions of social investments' activization in Ukraine are determined.

Ключові слова. Соціальні інвестиції, інвестиційна політика, корпоративна соціальна відповідальність, активізація соціального інвестування.

Ключевые слова. Социальные инвестиции, инвестиционная политика, корпоративная социальная ответственность, активизация социального инвестирования.

Key words. Social investments, investment policy, corporate social responsibility, an activization of social investments.

Вступ. Домінантною моделлю розвитку як світу в цілому, так і кожного окремого підприємства у ХХІ ст. є концепція сталого розвитку. Вона передбачає встановлення рівноваги між інтересами сучасного суспільства та потребами майбутніх